

Paulína Feriancová

SME
ŠTVRTÁCI!

NIKA, LEO A ZÁZRAČNÉ PIERKO

Ilustrovala Eva Chupíková

Nika, Leo a zázračné pierko

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatros.sk
www.albatrosmedia.sk

Paulína Feriancová
Nika, Leo a zázračné pierko – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

Napísanie knihy podporil z verejných zdrojov formou štipendia
Fond na podporu umenia.

Paulína Feriancová
Ilustrovala Eva Chupíková

NIKA, LEO
A ZÁZRAČNÉ
PIERKO

Albatros

SME
ŠTVRTÁCI!

SOVIE PIERKO

Nové slová môžu vzniknúť odvodzovaním – predponami alebo príponami. V nasledujúcom príbehu si všímaj slová vytvorené pomocou predpony **vy-** a vybrané slová, ktoré už poznáš.

Školský rok sa dávno skončil, prázdniny boli v plnom prúde. Leo a Nika už oficiálne neboli tretiaci, no ešte ani štvrtáci. Boli prázdninujúci žiaci, ktorí si krásne leto mimoriadne užívali.

Začiatkom júla strávili dva týždne pri mori. Voda a horúce slnko sa im veľmi páčili, no i tak sa nevedeli dočkať prázdnin u starkej na **Myjave**. Starkin dom, povala, záhrada a dvor boli tými najúžasnejšími miestami, ktorým sa nevyrovnalo žiadne azúrové more, horúci piesok či dobrodružné cesty lietadlom.

„Kedy nás zaveziete k starkej?“ nedočkavo sa **pýtal** Leo mamy.

„Vydržte ešte pár dní,“ s úsmevom odpovedala.

„Starká je do piatka v kúpeľoch. Musí si dobre oddýchnuť a nabrať síl, **aby** to s vami tie tri týždne vydržala,“ zasmiala sa mama a podala Leovi úhladne poskladané tričká, ktoré práve vyžehlila.

„Tu máš, opatrne ich odlož do skrine a zavolaj Niku, nech si príde vyzdvihnúť a odložiť svoje tričká.“

Nika sa práve hrala na počítači, no hru prehrala.

„Teraz nemôžem nikam ísť, Leo. Musím vyhrať tento level. Beztak nerozumiem, načo nám mama vyprala tričká, veď si ich zase zašpiníme. Úplne by stačilo prepotené tričko vysušiť a vynosiť,

až kým nebude naozaj špinavé. Vystačili by sme si s dvomi či tromi tričkami, stačilo by ich raz do týždňa vymeniť,“ šomrala si Nika popod nos, no aj tak išla do kuchyne za mamou.

Leo sa poobzeral po izbe, zadíval sa na skriňu a na vyžehlené tričká.

„Nemá **zmysel** ich odkladať do skrine, aj tak sa musíme baliť na **Myjavu**,“ **pomyslel** si a z komory vybral cestovnú tašku.

„Mami, ja už sa chcem zbaliť k starkej,“ zakričal. „Môžem?“

„No dobre teda. Vidím, že sa tento rok naozaj neviete dočkať. Nezabudni si pribaliť trenky, plavky, ponožky...“ vymenúvala mama.

„Viem, viem, mami, veď už nie som malý,“ prerušil ju Leo a náhlivo zo skrine vyťahoval svetre, nohavice, tepláky a **pyžamo**.

Keď Nika zistila, že sa Leo balí, vbehla do komory po svoju cestovnú tašku a začala sa baliť tiež. O hodinu už mali obaja tašky zbalené. Vyložili ich na chodbu a nadšene mame vymenovali všetky veci, ktoré si zbalili.

„A čo hygienické pomôcky? Nezabudnite si ich v sobotu ráno pribaliť,“ pripomenula im.

Dva dni do soboty sa zdali byť nekonečné. Počasie bolo na začiatok augusta **nezvyčajne** chladné a daždivé, takže sa nedalo ísť von. Deti sa hrali na počítači a mama si trochu **zlomysel'ne pomyslela**, že u starkej žiaden wi-fi signál nebude, a nechala ich tak.

V sobotu ráno si deti dobalili tašky a konečne vyrazili na **Myjavu**. Starká už deti s mamou vyčkávala v okne. Netrpezlivo vyklopkávala prstami o parapetnú dosku a z času na čas išla skontrolovať a podliať vodou kuriatko, ktoré sa pieklo v rúre.

„No konečne!“ tleskla dlaňami, len čo pred bránkou zastalo auto.

„**Myslela** som si, že už ani neprídete,“ volala a náhlila sa na dvor k bráničke. Najprv sa privítala s mamou a potom vyobjímala Lea a Niku. Do dlaní chytila Nikinu tvár a **obsypala** ju bozkami, až sa Nike posunuli okuliare na nose a vyzerala naozaj smiešne. Leo sa začal pochechtávať, no starká razom chytila do veľkých vráskavých dlaní aj jeho tvár a celého ho vybozkávala tiež.

„Tu máš, aby ti ľúto nebolo,“ láskavo sa usmiala a rukou zahнала Lojza do dvora.

Lojzo bol maďarská **vyžla**, veselý pes a spoločník.

„Ideš ho, Lojzisko?! No pozrite sa na neho! Stačí, keď na moment otvorím bráničku, a už ho niet! Leuško, musíte mi ho za ten čas, čo u mňa budete, trochu vycvičiť. Ak sa vám to podarí, tak u mňa máte misu plnú makových buchiet,“ otočila sa starká na Lea, ktorý nadšene prikývol. Môcť **byť** u starkej na **Myjave**, cvičiť psa a dostať buchty ako odmenu, to bola tá najúžasnejšia predstava dokonalých prázdnin.

Mama sa nezdržala dlho. „Musím už ísť, večer sa chceme vybrať do mesta na večeru alebo do kina. Budeme mať rande, ako keď sme boli mladí,“ zahanbene sa **zapýrila**.

„Do reštaurácie? A načo? Ved’ mám navarené, škoda míňať peniaze,“ rezolútne vyhlásila starká a hneď mame zabalila polovicu kuriatka, **ryžu**, ba dokonca aj uhorkový šalát.

„A tu máte niečo ku kávičke,“ podala mame v alobale zabalené kúsky malinovej bublaniny. Mama sa nezmohla na odpor, podakovala sa, vyobjímala deti, nasadla do auta... a už jej nebolo.

„Prázdniny u starkej sa môžu oficiálne začať!“ vykríkol nadšene Leo.

Starká im pomohla do izby odnieš' tašky. Izba pôvodne patrila starkému. Mal v nej pracovňu, v ktorej opravoval staré a pokazené hodinky, hodiny a budíky. Odkedy zomrel, izba patrila Leovi a Nike.

Nebola veľmi veľká, zariadená však bola pohodlne a prakticky. Po stranách stáli dve staré postele z dubového, na tmavohnedo nalakovaného dreva. Čelá postelí boli **vysoké** a **vyrezávané**, takže si v nich deti pripadali ako princ a princezná. Často si pred spaním rozprávali príbehy, v ktorých vstupovali do rozprávkových **vymyslených** svetov kráľov, princezien, drakov či lesných víl. Raz darmo, v takých krásnych posteliach sa fantazíovalo jedna radosť!

V rohu za dverami stála stará skriňa. Na samom vrchu bol položený staručký kožený kufor. Rohy mal obité medenými plieškami a rúčka bola v strede zlomená. Na skrini ležal už zopár rokov, no až teraz si ho Leo všimol.

„Starká, čo je v tom kufri na skrini?“ **spýtal** sa zvedavo pri večeri.

„Ále, len také pletky,“ odvetila starká a doliala Nike **bylinkový** čaj.

„Staré fotografie, maličkosti z čias našej mladosti. Jednoducho hlúposti, ktoré starkému prišlo zaťažko **vyhodiť** do kontajnera. Kufor je riadne zaprášený, musím ho zajtra zložiť a dobre ho utrieť,“ dodala **akoby** pre seba a išla **umyť** riady.

Nika na Lea nezbedne žmurkla, takže bolo obom jasné, aký program ich zajtra čaká. Objavovanie pokladov starého kufra!

Na druhý deň, hneď ako deti dojedli raňajky, starká pristavila pred skriňu stoličku a s ochkaním zvrchu zložila starý kufor. Bol

veľmi zaprášený. V hrubej vrstve prachu sa dalo prstom písať ako do piesku. Starká sa trochu zahanbene a ospravedľujúco usmiala: „Viete, odkedy starkého niet, akosi som nemala odvahu kufor skladať zo skrine. Príliš mi pripomínal, ako veľmi mi starký chýba. No s vami po boku je to jednoduchšie.“

Nika s Leom starkú objali a trpezlivo počkali, kým z kufra zotrie prach. Pôvodne chcela kufor opäť vyložiť na skriňu, no keď zbadala tváre detí, nechcela ich sklamať:

„Idem zamiesiť cesto na ovocné knedle. Kým budem v kuchyni, môžete sa pozrieť, čo je dnu. Potom mi ho pomôžete vyložiť hore, dobre?“

Decká skríkli od radosti a nedočkavo otvárali starý zámok kufra.

„Počkaj, počkaj,“ zvolala odrazu Nika.

„Než ho otvoríš, musíme si slúbiť, že si z neho nič nevezmeme, dobre? Ani keby sa nám to veľmi páčilo, ani vtedy nie. Neznesiem predstavu, že **by** starkej malo po starkom čokoľvek chýbať...“

Leo vážne pokýval hlavou, spojil prostredník a ukazovák pravej ruky a slávnostne preniesol slová prísahy:

„Slúbujem, že sa vecí iba dotknem, ale nič si nevezmem.“

Nika po bratovi zopakovala prísahu a so zatajeným dychom spoločne otvorili veko kufra.

V miestnosti sa **akoby** rozvidnelo, bola jasnejšia a žiarivejšia. Alebo sa to deťom len zezdalo?

Na samom vrchu kufra plného neuveriteľných pokladov našli hodinky na retiazke. Museli **byť** veľmi staré a vzácne. Starký **býval** hodinár, takže to deti ani neprekvapilo. Hodinky ležali na prelepenej škatuli od bonboniéry s názvom Orion. Na škatuli boli vyobrazené

rokmi vyblednuté ruže. Nika opatrne odlepila papierovú lepiacu pásku a nazrela dnu.

Vnútri boli úhľadne poukladané čiernobiele fotografie, na ktorých deti spoznali starkú i starkého z čias mladosti.

„Jééj, pozri, toto sú starkí v ich svadobný deň,“ nadšene skríkla Nika a so záujmom si prezerala starkine svadobné šaty.

„Bola krásna ako princezná,“ vydýchla očarene.

„Fotky si môžeme prezrieť neskôr,“ súril sestru Leo. „Starká o chvíľu domiesi cesto a príde vyložiť kufor na skriňu.“

Nika odložila fotky do škatule s ružami a vybrala z kufra akúsi obnosenú košel'u.

„Tá asi patrila starkému,“ skonštatoval Leo.

V kufri našli zopár hodiniiek na remienku, pohľadnice a listy, ktoré starký písal z vojny starkej, staré lístky na vlak, ba dokonca zopár starých výtlačkov novín s názvom *Rudé právo*. Decká sa smiali na čiernobielych fotkách politikov na prednej strane a noviny si so záujmom prelistovali.

„Ešte šťastie, že nežijeme v tých časoch. V novinách nebolo čo čítať,“ znalecky skonštatoval Leo, v celej rodine známy, že číta všetko, čo mu príde pod ruky.

Na samom spodku kufra bola obálka. Nevel'ká, trochu zažltnutá a bez adresáta či odosielateľa.

Nika ju vzala do rúk a skúsila prstami zistiť, čo v nej je.

„Niečo tam istotne je, nejaká palička, či čo,“ povedala.

„Pozrime sa dnu, veď nie je zalepená,“ žmurkla na brata a už obálku otvárala. Chvejúcimi sa prstami z nej opatrne vybrala... pierko. Krásne hnedobiele pierko z neznámeho dravca. „Fíha,

nevedel som, že starkého zaujímali dravce,“ vzal Leo sestre pierko a skúmavo si ho obzeral.

„Počkaj, v obálke je ešte niečo vložené, akýsi papier,“ vykrikla odrazu Nika a vybrala malý popísaný kúsok papiera vytrhnutého zo zošita.

„Čítaj nahlas,“ vzrušene zašepkal Leo a ani nedýchal.

Na papieri stálo:

Milí moji vnuci, potomkovia mňa a starkej!
Či som vám tento list, hoci Vás nepoznám a asi ani
nestihnem spoznať. Dúfam, že ho jedného dňa
niekto z Vás nájde, spolu s priloženým pierkom.
Nie sme bohatí a nebudeme vám môcť odkázať
veľké majetky či peniaze v banke, no i tak je
tu niečo, čo má nevyčísľiteľnú hodnotu. Je to
toto sovie pierko.

Nika sa nechápavo pozrela na Lea.

Ja viem, povieš si, že sovie pierko nie je
žiadna vzácnosť. No toto pierko vzácné je.
V našej rodine sa dedí už niekoľko generácií,
pretože je ZÁZRAČNÉ. Áno, zázračné. Toho,
kto uverí v jeho zázračnú moc, prenesie kam,
kam by inokedy ísť nemohol, kam nevedú cesty,
kam nelietajú lietadlá, nedoplavajú lode. Do ríše
rozprávok, do krajín fantázie, do magických svetov
na hranici mysle. To, ako funguje, to náleží

Len na tom, kto ho používa. Nikedy stačí myš-
lienka, inokedy je nutné povedať čaromé slovička.
Ak si, milý vnuk, našiel tento list, znamená to,
že už si pripravovaný pierko rozumne použil.

Samozrejme, fungovať bude aj vnúčkam, pierko
je tu pre všetkých mojich potomkov.
Želám veľa radosných a šťastných chvíľ
v risách fantázie.

Maxký Emil

P.S. Pierko so mnou prestalo spolupracovať, keď
som sa stal dospelým a prestal som veriť
v náhraky. Preto nikdy neprestaň veriť v
náhraky, milý potomok.

Kde sme boli s rodičmi
na prázdninách,
než sme išli k starkej?

Čo sa ukrývalo
v starom kufrí?
Spomenieš si aspoň
na tri veci?

ZBYTOČNÉ STAROSTI

Ste zvedaví, čo sa stane s pierkom? Dozviete sa to v tomto príbehu. V texte sú vybrané slová po **B** vyznačené modrým písmom, ostatné vybrané slová sú vyznačené hrubým písmom.

Od chvíle, keď deti našli v kufri obálku s pierkom a listom, uplynuli dva dni. Celé dva dni sa deti trápili, či si môžu pierko vziať. Zložili predsa sľub, že si z kufra neodnesú nič, nech **by** sa im to akokoľvek páčilo!

„Vieš čo, Nika, ja si myslím, že si robíme **zbytočné** starosti. Starký chcel, **aby** pierko našli jeho potomkovia, či nie? Nenašiel ho nejaký Jožko Mrkvička z **Bytče**, ale my dvaja, jeho vnuk a vnučka. Doslovne si želal, **aby** pierko skončilo v našich rukách. Ak už si máme robiť starosti, tak s tým, ako pierko vlastne funguje.“

„Ja neviem, Leo. Fakt **by** som si ho najradšej nechala, no sľub je sľub,“ vzdychla Nika.

Deti chvíľu mlčali a dívali sa na Lojza, ako ocikáva starý múr **bývalej** maštale, v ktorej voľakedy starkí chovali **dobytok** a **kobyľu**.

„Mám to! Prišla som na spôsob, ako zariadiť, **aby** sme nemuseli mať výčitky svedomia!“ skríkla odrazu Nika.

„Pierko si na pár dní požičiame a pokúsime sa prísť na spôsob, ako ho aktivovať. Ak sa nám to do dvoch dní nepodarí, nie je nám súdené. Vrátime ho do kufra, keď starká pôjde do obchodu alebo na lúku zbierať **byliny**. No ak sa nám to podarí, je jasné, že si ho môžeme nechať. Čo ty na to?“

Leo uznanlivo pískol a potľapkal Niku po pleci.

„Nikdy som si o tebe **nemyslel**, že si hlúpa, no netušil som, že si až taká **bystrá**! Súhlasím s tvojím nápadom a navrhujem, **aby** sme vyliezli hore na povalu a skúsili pierko prebudiť z dlhého spánku. Starká tam chodí, len keď ide sušiť **bylinky**, takže budeme mať čas i pokoj na prácu.“

Deti vošli do domu. Lojzo **zbystril** pozornosť a zvedavo sa díval za deťmi. Aj on **by** sa rád zúčastnil nejakého dobrodružstva. V poslednom čase sa nič mimoriadne neudialo a jednotvárnny život na dvore ho už trochu nudil. Naposledy sa dobre zabavil, keď starkej ušiel z dvora a po poli naháňal mladého **býka**, ktorý sa pásol neďaleko **bývalého** družstva. To starkú tak nahnevalo, že na Lojza začala dávať ešte väčší pozor, **aby** nenarobil **zbytočnú** škodu.

Deti vyliezli po strmých schodíkoch hore na povalu. Bola osvetlená slnkom a voňala po sene a voňavých **bylinách**, ktoré starká s obľubou zbierala.

„Čo **keby** sme presťahovali postele sem? Mohli **by** sme až do konca prázdnin **bývať** tu. Na povale je viac miesta aj... Hapčiii!“ kýchol nahlas Leo.

„... aj viac prachu,“ dokončila vetu Nika.

„Ty s tvojou alergiou na rôzne pele, **byliny**, prach a seno si môžeš ustlať akurát dole v posteli. Nechcem **byť** krutá, ale

s niekým, kto **by** od rána do večera kýchal, **by** som pod jednou strechou **bývať** nemohla.“

Leo sa, ako káže súrodenecká **obyčaj**, chystal poriadne uraziť, no spomenul si, že ich čaká dôležitá práca.

„Dobre, uznávam, že to nebol najlepší nápad. **Zbytočne** sa tým budeme trápiť. Teraz máme iné starosti. Podaj mi pierko. Minule som videl, ako mama po joge medituje. Mala zavreté oči a tvárila sa sústredene. Večer som ju počul hovoriť, že jej počas meditácie napadlo, ako vyriešiť nejaký pracovný problém. Sadni si takto, aha,“ prekrížil nohy Leo, v ruke držiac pierko.

„Teraz zavri oči a ruky polož na stehná. Možno si návod na použitie vymeditujeme.“

Deti sa posadili do tureckého sedu a tuho zavreli oči. Chvíľu sedeli potichu nehybne, až kým Leo opäť poriadne nekýchol.

„Leo! Už som to skoro mala! S tebou je **zbytočné** čokoľvek riešiť,“ nahnevane zazrela Nika.

„Tss, no určite! Rád **by** som vedel, čo to bolo,“ nedôverčivo odvetil Leo.

Nika neodpovedala. Opäť sa pohrúžila do ticha. Na povale bolo počuť len muchy zúrivo narážajúce do okenných tabúl.

„Už sa nudím,“ povedal zrazu do ticha Leo. „A bolia ma nohy. Nechápem, prečo majú jogíni takúto **obyčaj**. Ved' ležanie na zemi alebo sedenie na stoličke **by** boli omnoho pohodlnejšie.“

„Ani mňa to už nebaví,“ priznala Nika. Spomenula si, ako raz išla s mamou vlakom do Banskej **Bystrice**. Mama ju poprosila, **aby** ju na chvíľu nevyrušovala, že chce meditovať. Keď už to Nike začalo **byť** po polhodine podozrivé, zistila, že mama zaspala.

„Daj mi pierko. Teraz to skúsím ja. Dostať sa tejto záhade na koreň je tuším ťažšie, ako **dobyť** stredoveký hrad,“ poznamenala Nika a pozorne študovala jemné páperie na spodku pierka.

Jemné biele páperie pozvoľna prechádzalo do tmavohnedých i svetlohnedých hrubších vlásokov. Slniečne lúče sa od neho odrážali a na moment sa zdalo, že hrá rôznymi farbami. No bol to len očný klam, ilúzia vytvorená svetlom.

„Starký písal, že záleží len na majiteľovi pierka, aký spôsob aktivácie zvolí. **Myslím**, že **zbytočne** strácame čas tým, že sa pokúšame zistiť, ako fungovalo niekomu inému. Musíme si niečo **vymyslieť** sami.“

Leo sa prekvapene pozrel na sestru a zvolal: „Teda, segra, tebe to dnes fakt **myslí!** Zaslúžiš si pochvalu za **bystrý** úsudok.“

Nika mala radosť, že ju Leo chváli. Nebola to veru jeho **obyčaj** chváliť svoje dvojča. O to väčšiu radosť mala, že ju dnes ocenil už dva razy.

„Chyť ma. Budeme sa držať za ruky. Ty mi chytíš dlaň, v ktorej mám pierko, a obaja zavrieme oči. **Vymyslíme** rým, v ktorom poprosíme sovu, ktorej pierko patrilo, aby nás preniesla do rozprávkového sveta. Ale rým musíš zložiť ty, veď vieš, že mne takéto veci veľmi nejdú,“ poprosila Nika brata, jednotkára a nadšeného čitateľa, ktorý vo voľnom čase písal básničky. **Zvyčajne** boli smiešne a Leo ich Nike občas dovolil prečítať. Tentoraz sa však zdráhal.

„Ja neviem, Nika, či to dokážem. Nechcem, **aby** si bola sklamaná, ak **by** to nevyšlo.“

Nika vzala pierko do pravej ruky. Leo ju chytil, obaja privreli oči a chvíľu len tak stáli. Potom začal Leo potichučky šepkať akési slová.

„Hovor hlasnejšie, nepočujem,“ sykla Nika.
Leo o čosi hlasnejšie zarecitoval slová krátkej básničky, ktorá sa mu **akoby** zázrakom sčista-jasna vynorila v **mysli**.

„Pozývame ťa, milá sovička,
šepkáme čarovné slovička,
na tvojich krídlach letíme,
na zázraky sa tešíme.“

Pierko v ruke sa začalo chvieť.

„To robíš ty?“ spýtal sa Leo sestry.

„Nie, myslela som, že sa ti tak trasú ruky,“ odvetila Nika a vydesene na Lea vyvalovala oči.

„Ak to nerobíš ty ani ja, potom je to pierko! Povedz ten rým ešte raz!“

Obaja privreli oči. Leo si odkašľal a zopakoval:

*„Pozývame Ťa, milá sovička,
šepkáme čarovné slovička,
na svojich krídlach lešíme,
na háčraky sa lešíme.“*

Tentoraz nebolo pochýb! Pierko sa v dlani triaslo, ba priam nadskakovalo.

Deti ho vystrašene pustili na zem, kde sa ešte chvíľu chvelo, až napokon zostalo nehybne ležať.

„Och. Tuším sa nám to podarilo. Len **aby** sme z toho nemali problémy,“ ustráchano hlesla Nika.

„Prečo si zo všetkého hneď prestrašená, Nika? Teš sa, podarilo sa nám aktivovať pierko a môžeme si ho nechať. Patrí nám, sme jeho právoplatní majitelia. Starký Emil **by** z nás mal radosť,“ presviedčal Leo bledú Niku.

„Teraz musíme nájsť dobrý úkryt. Čo **keby** sme ho ukryli do truhlice?“ ukázal Leo prstom na starú truhlicu.

Nika prikývla. Kým to celé bola len hra, nebála sa. Teraz však začala mať strach. Dívala sa na brata, ako otvára veko truhlice.

Vnútri boli staré obrusy a posteľná bielizeň, ktorú starká roky nepoužívala. Leo starostlivo uložil pierko pod vrchný biely obrus a zašepkal: „Milé pierko, pre dnešok sa rozlúčime. Starkej už je asi podozrivé, kde toľko sme, tak radšej ideme dolu. Ale keď príde vhodný čas, prídeme a skúsime ťa prebudiť znovu. Ak nám budeš naklonené, možno nás vezmeš na výlet. Zajtra bude v meste jarmok, to neprídeme. Možno pozajtra,“ rozprával sa Leo s pierkom, **akoby** bolo živé.

Nika sa trochu upokojila a nakoniec bola rada, že všetko dobre dopadlo a pierko nebudú musieť vracieť do kufra. V kútiku duše sa tešila na pozajtra, no Leovi to nepriznala.

Keď decká zišli dolu, starká pozerala akýsi dokumentárny film o zvieratách v divej prírode. Majestátne levy, zebry, **byvolý**,